

ભક્તિનો છેલ્લો અધિકાર. શ્લોક છે ને, શ્લોક?

‘હવે આ પરમ-ભક્તિ અધિકારની છેલ્લી ગાથાની ટીકા પૂર્ણ કરતાં ટીકાકાર મુનિરાજ શ્રી પદ્મપ્રભમલધારિદેવ સાત શ્લોકો કહે છે :’ ભક્તિ છે ને ભક્તિ?

નાભેયાદિજિનેશ્વરાન્ ગુણગુરુન્ ત્રૈલોક્યપુણ્યોત્કરાન્

શ્રીદેવેન્દ્રકિરીટકોટિવિલસન્માણિક્યમાલાર્ચિતાન્ ।

પૌલોમીપ્રભૃતિપ્રસિદ્ધદિવિજાધીશાંગનાસંહતેઃ

શક્રેણોદ્ભવભોગહાસવિમલાન્ શ્રીકીર્તિનાથાન્ સ્તુવે ॥૨૩૧॥

શ્લોકાર્થ :- આહાહા...! ‘ગુણમાં જેઓ મોટા છે,...’ ‘ઋષભદેવ’થી માંડીને બધા તીર્થંકરો

ગુણમાં જેઓ મોટા છે. એનાથી કોઈ મોટા છે નહિ. ‘જેઓ ત્રિલોકનાં પુણ્યના રાશિ છે...’ આહાહા...! જેનામાં જાણે ત્રણલોકના પુણ્ય એકઠા થયા છે. ગુણમાં પૂરા છે, પુણ્યમાં પૂરા છે એમ કહેવું છે. આહાહા...! ગુણમાં પણ મોટા છે, પુણ્યમાં પણ મોટા છે. આ વીતરાગ. આહાહા...! એને રોગ ઠરાવવો, દવા કરવી એ ઉત્કૃષ્ટ પુણ્યવાળા ન રહ્યા. આહાહા...! ભગવાનને રોગ થાય, દવાનું કહે, દવા લાવવાનું એ પોતે કહે. આહાહા...!

મુમુક્ષુ :- સ્વરૂપમાં લીન ન હોય તો માંદા શેના થાય?

ઉત્તર :- અરે...! માંદા સ્વરૂપમાં... એ તો મુનિ માંદા હોય ને થાય. પણ આ તો તીર્થંકર છે. સર્વોત્કૃષ્ટ ગુણ અને સર્વોત્કૃષ્ટ પુણ્ય. એના પુણ્યની કાંઈ પણ ખામી નથી. આહાહા...!

‘ગુણમાં જેઓ મોટા છે, જેઓ ત્રિલોકનાં પુણ્યના રાશિ છે...’ ત્રણલોકના પુણ્ય જે ઊંચા છે એમાં એ ઊંચા પુણ્ય છે એમ કહેવું છે. ‘(અર્થાત્ જેમનામાં જાણે કે ત્રણ લોકનાં પુણ્ય એકઠાં થયાં છે.)’ આહાહા...! તીર્થંકર એટલે શું! લોકોને માહાત્મ્ય આવતું નથી. તીર્થંકર ગુણમાં પૂરા અને પુણ્યમાં પૂરા. આહાહા...! ગુણમાં પણ આખા, પુણ્યમાં પણ આખા. એના જેવું પુણ્ય પણ ક્યાંય ન મળે અને એના જેવા ગુણ પણ બીજે ક્યાંય ન મળે. કેવળીમાં પુણ્ય નથી. મોટા ગુણ હોય. સામાન્ય કેવળી થાય પણ પુણ્યમાં મોટા ન હોય. આ તો તીર્થંકર છે એટલે ગુણ અને પુણ્ય બેયમાં પૂરા. બીજા સામાન્ય કેવળીને ગુણમાં પૂરા થાય પણ પુણ્યમાં પૂરા ન હોય. આહાહા...!

‘દેવેન્દ્રોના મુગટની કિનારી...’ ઇન્દ્રો એને નમે છે. ત્યારે ‘દેવેન્દ્રોના મુગટની કિનારી પર પ્રકાશતી માણેકપંક્તિથી જેઓ પૂજિત છે...’ આહાહા...! જોયું! પૂજિતમાં પણ આમ લીધું. ‘દેવેન્દ્રોના મુગટની કિનારી...’ દેવેન્દ્રો, એનો પણ મુગટ, એની જે કિનારી એના ‘પર પ્રકાશતી માણેકપંક્તિથી જેઓ પૂજિત છે...’ કહો, કોઈ ચોખાથી પૂજિત છે એમ ન લીધું. આહાહા...! ત્રણેય પૂરા થયા. ગુણેય મોટા, પુણ્યેય મોટા અને એને પૂજનારા પણ મોટામાં મોટા. એના પૂજનારા પણ મોટામાં મોટા. આહાહા...! ‘(અર્થાત્ જેમનાં ચરણારવિંદમાં દેવેન્દ્રોના મુગટ ઝૂકે છે),...’

‘(જેમની આગળ) શયી આદિ પ્રસિદ્ધ ઇન્દ્રાણીઓ...’ ઇ પ્રસિદ્ધ. ‘પૌલો’ ‘પૌલો’. કીધું, ‘પૌલો’નો અર્થ શું? ઇન્દ્રની ઇન્દ્રાણી ‘શયી આદિ પ્રસિદ્ધ ઇન્દ્રાણીઓ...’ પ્રસિદ્ધ ઇન્દ્રાણીઓ. આહાહા...! એના ‘સાથમાં શકેન્દ્ર વડે કરવામાં આવતાં...’ આહાહા...! ભગવાન પાસે ઇન્દ્ર ઇન્દ્રાણીઓની સાથે નાય કરે. આહાહા...! ઇન્દ્રો ભગવાન પાસે ભક્તિમાં નાય કરે. છતાં જાણે છે કે દેહની ક્રિયા જડની છે, સ્વતંત્ર છે, મને વિકલ્પ ઊઠે છે એ પુણ્ય છે. એનાથી મારી ચીજ ભિન્ન છે. એમ શકેન્દ્રને ભાન છે. છતાં એ નાય છે. સાતમો દ્વિપ નહિ? ત્યાં ઇન્દ્રો જાય છે ને? મનુષ્ય જઈ શકે નહિ. ઇન્દ્રો જઈને ત્યાં નાયે. પગે ઘુંઘરા બાંધીને નાયે.

પણ હેતુ એ કે અંદર શુભભાવ. ઘુઘરા આદિની ક્રિયા જડની એ મારી નહિ. અંદર શુભભાવ એ પુણ્ય છે. મારું સ્વરૂપ પુણ્યથી ભિન્ન છે એવો અનુભવ, ભાન, સમકિત છે. આહાહા...! એ ઇન્દ્ર અને ઇન્દ્રાણીઓ એની સાથે નાચે છે ભગવાન પાસે. આહાહા...! કોઈ એમ કહે કે એ નાચે માટે એને કાંઈક ધર્મ થતો હશે. એમ નહિ. આ તો વસ્તુનું સ્વરૂપ (બતાવે છે). આહાહા...!

ગુણમાં મોટા, પુણ્યમાં મોટા. મોટા પુરુષો એના 'મુગટના કિનારી પર પ્રકાશતી માણેકપંક્તિથી જેઓ પૂજિત છે...' અને ઇન્દ્રાણી સાથે ઇન્દ્રો નાચે. આહાહા...! આવા તીર્થંકર! એને રોગ ને એને દવા ને એ દવા ખાય ને રોગ મટી જાય. અરે...! પ્રભુ! શું થાય? અરે...! આવો વીતરાગનો વિરહ પડી ગયો. પંચમઆરામાં વીતરાગ રહ્યા નહિ અને વીતરાગને નામે સાધારણ પ્રાણીને બિચારાને ચડાવી દીધા. આહાહા...! ક્ષણમાં મૃત્યુ (સમયે) દેહ ચાલ્યો જાય છે. આહાહા...! પેલા 'વીજુબેન' મરી ગયા. આજે સાંભળ્યું, ભાઈ! 'રાજકોટ'. 'વસંતીબહેન' 'વીજુબહેન'. એ ગુજરી ગયા. 'વસંતીબહેન' આપણા પહેલા અહીં હતા ને? અહીં રહેતા ને? પછી વિરુદ્ધ થયા ને વયા ગયા. 'વસંતીબહેન', 'વીજુબહેન' પહેલા ઘણીવાર અહીં આવતા હતા. પછી વિરુદ્ધ થઈ ગયા ને. પછી અહીંયા આવવાનું વિરુદ્ધ થઈ ગયું. ત્યાં આવે. અહીં ન આવે. ગુજરી ગયા. એવું સાંભળ્યું. આહાહા...! દેહની આવી સ્થિતિ.

મુમુક્ષુ :- આયુષ્ય પૂરું થાય પછી કોઈ સામું ન જોવે.

ઉત્તર :- આહાહા...! આયુષ્ય પૂરું થાય તો કોઈ સામું જોવે નહિ.

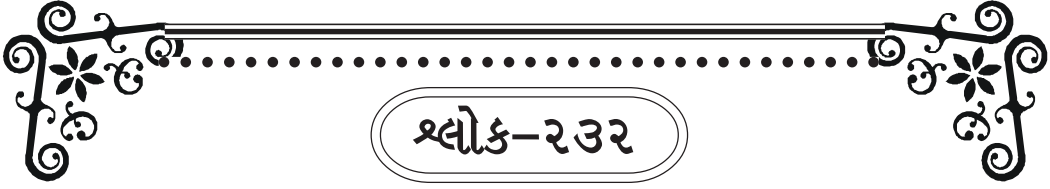
મુમુક્ષુ :- પોતે જ...

ઉત્તર :- પોતે પણ .. પોતે ક્યાં હતો આયુષ્યમાં? પોતે તો પોતાની યોગ્યતા પર્યાયમાં ત્યાં રહેવાની હતી એટલી રહી. આયુષ્યને લઈને નહિ. આયુષ્ય તો નિમિત્ત છે, પર તો નિમિત્ત છે. પોતાની યોગ્યતા તે સમયમાં તેટલો કાળ દેહમાં રહેવાનો નક્કી છે એટલો કાળ રહે અને ... આહાહા...! હમણાં આગળ કહેશે. આહાહા...!

'ઇન્દ્રાણીઓના સાથમાં...' ઇન્દ્રાણીઓના. એક ઇન્દ્રાણી નહિ. ઘણી ઇન્દ્રાણીઓની સાથે. આહાહા...! ઇન્દ્ર 'વડે કરવામાં આવતાં નૃત્ય, ગાન અને આનંદથી જેઓ શોભે છે.' ભગવાન. આહાહા...! ઇન્દ્રો નાચે, ગાન કરે એનાથી ભગવાન આનંદથી શોભે છે. આહાહા...! આવા .. આવા ઇન્દ્રો, ત્રણલોકના ઇન્દ્ર બત્રીસ લાખ વૈમાનના સ્વામી. એ નાચે, ગાય એની આનંદથી શોભા છે. એ આનંદથી જેઓ શોભે છે. આહાહા...! 'અને શ્રી તથા કીર્તિના જેઓ...' શોભા. શ્રી એટલે 'શોભા; સૌંદર્ય; ભવ્યતા.' 'કીર્તિના જેઓ સ્વામી છે,...' શોભા અને કીર્તિના જેઓ ઘણી છે. આહાહા...!

'તે શ્રી નાભિપુત્રાદિ...' પિતાજીનું નામ લીધું છે. 'ઋષભ' આદિ નામ નથી લીધું. પાઠમાં 'ઋષભ' આદિ છે. છે ને? પાઠમાં 'ઉસહાદિજિણવરિંદા' 'ઋષભ' આદિ નામ છે.

‘સહાદિજિગવરિંદા’ પહેલા એ છે. ‘સહાદિજિગવરિંદા એવં કારુણ જોગવરભત્તિં । ણિલ્લુદિસુહમાવણ્ણા તમ્હા ધરુ જોગવરભત્તિં ।’ ૧૪૪. ‘નાભિ’ નામ ત્યાં નથી. અહીં ‘નાભિ’ છે. એમ મારે કહેવું છે. આહાહા...! ‘નાભિપુત્રાદિ...’ આહાહા...! ‘જિનેશ્વરોને...’ નાભિપુત્ર ‘ઋષભદેવ’ અને એ સિવાય બીજા તીર્થકરો બધા એ ‘જિનેશ્વરોને હું સ્તવું છું.’ આહાહા...! એના પુણ્યનો પાર ન મળે, ગુણની તો વાતું શું કરવી? દુનિયામાં એના જેવો પુણ્યમાં કોઈ બીજો છે નહિ. આહાહા...! પુણ્ય અને પવિત્રતામાં બેય પૂરા. એને ખોટ લગાડવી, પુણ્યમાં કમી લગાડીને રોગ, દવા ને એ શોભતું નથી, પ્રભુ! એ શોભા નથી. એ ભગવાનની સ્તુતિ નથી. આહાહા...! એમ વર્ણવે છે. ૨૩૧.

શ્લોક-૨૩૨

(આર્યા)

વૃષભાદિવીરપશ્ચિમજિનપતયોપ્યેવમુક્તમાર્ગેણ ।

કૃત્વા તુ યોગભક્તિં નિર્વાણવધૂટિકાસુખં યાન્તિ ।।૨૩૨ ।।

[શ્લોકાર્થ :-] શ્રી વૃષભથી માંડીને શ્રી વીર સુધીના જિનપતિઓ પણ યથોક્ત માર્ગે (પૂર્વોક્ત પ્રકારે) યોગભક્તિ કરીને નિર્વાણવધૂના સુખને પામ્યા છે. ૨૩૨.

શ્લોક-૨૩૨ ઉપર પ્રવચન

૨૩૨.

વૃષભાદિવીરપશ્ચિમજિનપતયોપ્યેવમુક્તમાર્ગેણ ।

કૃત્વા તુ યોગભક્તિં નિર્વાણવધૂટિકાસુખં યાન્તિ ।।૨૩૨ ।।

આહાહા...! પહેલી ટીકામાં ‘નાભિ’ નામ આપ્યું. એના પુત્ર તરીકે ઓળખાવ્યા. આમાં હવે ‘શ્રી વૃષભથી માંડીને...’ મૂળ પાઠમાં જે છે. આહાહા...! એથી એમ પણ બતાવ્યું કે તીર્થકર હોય તોપણ એ તો એને પિતાજી હોય ને જન્મ છે તો. જન્મ લે છે ને? તો એને માતા-પિતા હોય કે નહિ? ભલે પુણ્યમાં મોટા, ગુણમાં મોટા પછી થયા પણ માતા-પિતા તો એને હોય છે. આહાહા...! માતાની કૂખમાં સવા નવ મહિના રહે છે. આહાહા...! માતાને સપના આવે છે. એના ખુલાસા પિતાજી કરે છે. આહાહા...! એ બધી પુણ્યની પ્રકૃતિના વિશાળ ફળ છે. વિશાળ ફળ ફળ્યા છે. આહાહા...!

‘શ્રી વૃષભથી માંડીને શ્રી વીર સુધીના જિનપતિઓ પણ યથોક્ત માર્ગે (પૂર્વોક્ત પ્રકારે: યોગભક્તિ કરીને...)’ જોયું! તીર્થંકરોએ પણ એ ભક્તિ કરી છે. આહાહા...! આમાં વ્યવહાર રાખ્યો નથી. આહાહા...! ‘જ્ઞાનમતિ’ કહે કે નહિ. મિથ્યાત્વ વિરુદ્ધ લેવું, યોગભક્તિ વિરુદ્ધ નહિ, વ્યવહાર વિરુદ્ધ નહિ. નિશ્ચયથી વિરુદ્ધ વ્યવહાર વિરુદ્ધ નહિ. વ્યવહારનો તો અધ્યાય આખો બનાવ્યો છે. પણ જણાવવા માટે બધું કરે. આહાહા...! ‘શ્રી વૃષભથી માંડીને વીર સુધીના જિનપતિઓ પણ યથોક્ત માર્ગે (પૂર્વોક્ત પ્રકારે) યોગભક્તિ કરીને...’ આહાહા...! એવા પુણ્યવંત અને એવા ગુણવંત એવાએ પણ યોગભક્તિ કરી છે. પોતાના આત્મા સાથે જોડાણ કર્યું છે. આહાહા...! વ્યવહાર કર્યો છે એમ નથી કહ્યું. આહાહા...! એ તો તત્ત્વ વિરુદ્ધ છે. એ તો આવે છે ને. પ્રતિક્રમણના પહેલા અધિકારમાં આવે છે. પ્રતિક્રમણ શરૂ કરતા. પરમાર્થ પ્રતિક્રમણ, નહિ? આહા...! પરમાર્થ પ્રતિક્રમણ. પરમાર્થ પ્રતિક્રમણ ત્યાંથી. આ આવ્યું. કેટલામી ગાથા આવી? અહીં જુઓ આવ્યું.

‘સકળ વ્યાવહારિક ચારિત્રથી અને તેના ફળની પ્રાપ્તિથી પ્રતિપક્ષ...’ આહાહા...! પ્રતિક્રમણની વ્યાખ્યા કરતા (કહે છે) કે ‘સકળ વ્યાવહારિક ચારિત્રથી...’ આહાહા...! સકળ વ્યવહાર ચારિત્ર બંધનું કારણ છે. આહાહા...! અને તેના ફળ. વ્યવહાર ચારિત્રનું ફળ રાગ, સ્વર્ગાદિ. આહાહા...! એની પ્રાપ્તિથી પ્રતિપક્ષ. આહાહા...! ૧૪૯ પાને છે. ૧૪૯ પાનું. પ્રતિક્રમણની શરૂઆત કરતાં. આહાહા...! ‘સકળ વ્યાવહારિક ચારિત્રથી...’ છે? ભાઈ! બીજો શ્લોક. પહેલો શ્લોક નહિ. બીજો એમાંથી ‘વ્યાવહારિક ચારિત્રથી અને તેના ફળની પ્રાપ્તિથી પ્રતિપક્ષ એવું જે શુદ્ધનિશ્ચયનયાત્મક પરમ ચારિત્ર તેનું પ્રતિપાદન કરનારો...’ આહાહા...! એ ઘણે ઠેકાણે છે. એક ૨૯૭, ૩૧૬ છે. ચાર ઠેકાણે છે. લખ્યું છે.

વ્યવહાર પ્રતિપક્ષ. નિશ્ચયથી વ્યવહાર પ્રતિપક્ષ છે. આહાહા...! અને વ્યવહારથી નિશ્ચય પ્રતિપક્ષ છે. વ્યવહારનું ફળ રાગ છે, નિશ્ચયનું ફળ મુક્તિ છે. આહાહા...! માણસને આગ્રહ (થઈ જાય છે). પ્રભુ! આ દિવસ ચાલ્યા જાય છે. આહાહા...! ક્ષણમાં વચા ગયા, જુઓને! ભાઈ. આહાહા...! અહીં બેઠા હતા. ત્યાં તો ખલાસ. આહાહા...! દેહની સ્થિતિ તો પૂરી થવાની. એમાં કોઈ રોકી શકે નહિ. એ સમય અને એ ક્ષેત્ર ને એ કાળ ને એ ત્યાં સંયોગ. જે રીતે જ્યાં દેહ છૂટવાનો તે છૂટવાનો. આહાહા...! ‘મદ્રાસ’થી આવ્યા. આહાહા...! પણ દેહની જ્યાં સ્થિતિ છૂટવાની તે કાળે તે છૂટશે. એ પહેલા કરી લે આ કામ. કહેશે હમણા. આહાહા...! આવ્યું ને?

‘જિનપતિઓ પણ યથોક્ત માર્ગે (પૂર્વોક્ત પ્રકારે) યોગભક્તિ કરીને નિર્વાણવધૂના...’ આહાહા...! મોક્ષરૂપી સ્ત્રીના ‘સુખને પામ્યા છે.’ આહાહા...! યોગભક્તિ મેં કહી પણ અનંત તીર્થંકરો પણ કરી ગયા છે. એ યોગભક્તિથી મુક્તિ થઈ છે. વ્યવહારથી એની મુક્તિ થઈ છે અને પુણ્ય મોટા હતા, પૂજનિક મોટા હતા, ઇન્દ્રોથી પૂજનિક હતા માટે મુક્તિ

થઈ છે (એમ નથી). આહાહા...! એમણે પણ અંદર સ્વરૂપ ચિદાનંદ સચ્ચિદાનંદ પ્રભુ અનંત આનંદનો સર્વાંગ ભરેલો પ્રભુ, અનંતી પ્રભુતાથી, એક એક ગુણમાં અનંતી પ્રભુતાથી ભરેલો પ્રભુ... આહાહા...! એની સાથે યોગ જોડ્યો છે. આહાહા...! પર્યાય સાથે યોગ જોડ્યો છે એમ પણ નહિ. પર્યાય પોતે યોગ જોડનાર એની સાથે છે. આહાહા...!

પૂર્ણાનંદનો નાથ પરમાત્મા પોતે પરમાત્મા પરમેશ્વર છે. એણે પોતાની પર્યાયને પરમેશ્વર સાથે જોડી દીધી. પરમેશ્વરોએ પણ આ કર્યું છે અને ત્યારે મુક્તિ પામ્યા છે. તો પછી બીજા પ્રાણીને માટે બીજો રસ્તો છે એમ નથી. આહાહા...! આવી વાત છે પણ હવે વાદવિવાદે અને આગ્રહમાં ચડી ગયા હોય એને મુશ્કેલ પડે. આહાહા...! ૨૩૨.

શ્લોક-૨૩૩

(આર્યા)

અપુનર્ભવસુખસિદ્ધયૈ કુર્વેહં શુદ્ધયોગવરભક્તિમ્ ।
સંસારઘોરભીત્યા સર્વે કુર્વન્તુ જન્તવો નિત્યમ્ ॥૨૩૩॥

[શ્લોકાર્થ :-] અપુનર્ભવસુખની (મુક્તિસુખની) સિદ્ધિ અર્થે હું શુદ્ધ યોગની ઉત્તમ ભક્તિ કરું છું; સંસારની ઘોર ભીતિથી સર્વ જીવો નિત્ય તે ઉત્તમ ભક્તિ કરો. ૨૩૩.

શ્લોક-૨૩૩ ઉપર પ્રવચન

૨૩૩.

અપુનર્ભવસુખસિદ્ધયૈ કુર્વેહં શુદ્ધયોગવરભક્તિમ્ ।
સંસારઘોરભીત્યા સર્વે કુર્વન્તુ જન્તવો નિત્યમ્ ॥૨૩૩॥

શ્લોકાર્થ :- આહાહા...! ‘અપુનર્ભવસુખની (મુક્તિસુખની) સિદ્ધિ...’ અપુનર્ભવ. જેને ફરીને ભવ નથી એને મુક્તિ કહે છે. આહાહા...! જેને ભવ પછી નથી તેને મુક્તિ કહે છે. અપુનર્ભવ મુક્તિ સુખની સિદ્ધિ અર્થે. આહાહા...! ‘પદ્મપ્રભમલધારીદેવ’ મુનિ છે. ભાવલિંગી સંત છે. છદ્દે-સાતમે ગુણસ્થાને ઝુલે છે. આહાહા...! છતાં વિકલ્પ છે ટીકા કાળે. પણ છતાં હું તો યોગભક્તિ કરું છું કહે છે. ભલે વિકલ્પ છે એ કાંઈ આદરવા જેવો નથી. આહાહા...!

‘હું શુદ્ધ યોગની ઉત્તમ ભક્તિ કરું છું;...’ છે? ટીકા કરે છે ત્યારે વિકલ્પ છે. છતાં ‘હું શુદ્ધ યોગ...’ સ્વરૂપ આનંદનો નાથ. આહાહા...! પૂર્ણ આનંદ અને પૂર્ણ પુરુષાર્થ-વીર્યથી

ભરેલો ભગવાન એની ઉત્તમ ભક્તિ કરું છું. એની ઉત્તમ ભક્તિ કરું છું એમ કહે છે. આહાહા...! 'સંસારની ઘોર ભીતિથી સર્વ જીવો...' આહાહા...! હવે મુનિરાજ કહે છે, જો તને ઘોર સંસારથી ડર લાગ્યો હોય... આહાહા...! ઘોર સંસાર. આહાહા...! ચોર્યાશી લાખના અવતાર. ક્યાં અવતરે? ક્યાં જાય? ક્યારે આ મળે? આહાહા...! નિગોદના ભવમાંથી એક ઇયળ થાય તો ચિંતામણી જેમ કીધું છે. ચોર્યાશી લાખના અવતાર. આહાહા...! જો ચુકવો તો ગયો ચોર્યાશીના અવતારમાં. એના અનંત અનંત અવતાર એમાં રખડી મરશે. એ સંસારની ઘોર ભીતી, અંદર ડર લાગે, કહે છે. આહાહા...! એ સંસારની ઘોર ભીતી-ભય... આહાહા...! અરે...રે...! હું અહીં છું તો ક્યાં જઈશ? હું તો નિત્ય છું. દેહ તો છૂટશે. દેહનો સમય આવશે છૂટ્યે છૂટકો. પ્રભુ આત્મા ક્યાં જશે? (એમ) ઘોર સંસારનો ભય (લાગે). આહાહા...!

'સંસારના ઘોર ભીતિથી...' આહાહા...! સંસારનો કોઈપણ પ્રકાર ડોંશ કરવા જેવો નથી. આહાહા...! સંસારમાં તો ભય-ડરવા જેવું છે. જેમ સર્પથી માણસ ડરે. કાળો નાગ આમ નીકળે ને છેટેથી ભાગે. અમે એકવાર રસ્તામાં ચાલતા હતા. એમાં મોટો જબ્બર સર્પ નીકળ્યો. બરાબર મારી ચાલવાની સાથે એક હાથ છેટે. એને રસ્તામાં જાવું અને એને રસ્તો ઓળંગવો. આમથી આવતો હતો અને રસ્તો ઓળંગતો હતો. મોટો જબ્બર. એક હાથ છેટે અમે હતા. પણ એ બિચારો બીનો. એકદમ ઉછળીને વયો ગયો. મોટો સર્પ હતો. આહાહા...! એને સર્પને પણ બીક (લાગે), જેના ઝેરથી માણસ મરી જાય. આહાહા...! એ સર્પને પણ ડર (છે). આહાહા...! અને મરીને પાછું જાવું સર્પને ક્યાં? આહાહા...! એ ઉંદર ખાય, માંસ ખાય. મરીને નરકે જાય પાછો. આહાહા...!

કહે છે કે આ તો આખો સંસાર. એકલો નરક એમ નહિ. સંસારથી ઘોર ભીતી. ચારેય ગતિ. આહાહા...! ક્યાંય ઊપજવું. અરે...! પ્રભુ! કલંક છે ને તને. આહાહા...! કોઈ ભવમાં અવતાર ધારણ કરવો, પરમાત્મા ત્રિલોકનાથનો પોકાર છે. ભાઈ! તને ભવનો ડર નથી લાગતો? કે ક્યાં જઈશ ને શું થશે? આહાહા...! મરતા આ દેહની પિડા એટલી થાય... આહાહા...! (કે) અસાધ્ય થઈ જાય. દુઃખની પરાકાષ્ટા સહન કરી શકે નહિ ત્યારે અસાધ્ય થઈ જાય છે. આહાહા...! એવા સંસારના એ મનુષ્યના નહિ પણ દેવના પણ દુઃખો છે. આહાહા...! સંસારની ઘોર ભીતી. ચાર ગતિમાં રખડવાનો ડર. આહાહા...! એને લાવ, પ્રભુ! આહાહા...! એમ કહે છે.

સર્વ જીવો, 'સંસારની ઘોર ભીતિથી સર્વ જીવો...' આહાહા...! 'નિત્ય તે ઉત્તમ ભક્તિ કરો.' આહાહા...! સર્વ જીવો. પ્રભુ! આપને ખબર નથી? એકેન્દ્રિય નિગોદમાંથી તો અનંતમા ભાગે નીકળ્યા છે અને અનંતમે ભાગે નીકળ્યા નહિ હોય એ બધા ભગવાન છે. આહાહા...! અને સંસારનો કોઈપણ ભવ ભયવાળો, ડરવાળો છે. આહાહા...! એના ડરથી સર્વ જીવો... આહાહા...! મુનિરાજની વિશાળતા જુઓ! કોઈ જીવ દુશ્મન છે કે વેરી છે કે કોઈએ ધર્મનો

વિરોધ કર્યો માટે દુર્ગતિ થાવ. પ્રભુ! તમે બધા જીવો સંસારથી ભય પામી... આહાહા...! અને 'સર્વ જીવો નિત્ય...' ક્ષણિક (ભય) કરી કોઈક વાર અને પછી છોડી દીધો એમ નહિ. આહાહા...! નિત્ય. ગજબ કર્યો છે ને. સંસાર આખો ચોર્યાશીનો અવતાર. સર્વાર્થસિદ્ધનો પણ ભવ નહિ. કલંક છે. આહાહા...!

પાંડવોને એક વિકલ્પ આવ્યો જ્યાં પાંડવોને કે કેમ હશે ધર્મરાજને? ત્યાં ૩૩ સાગરનું આયુષ્ય બંધાઈ ગયું. સર્વાર્થસિદ્ધમાં વચા ગયા. ન્યાં ક્યાં સુખ છે? ત્રણ કષાયનું દુઃખ છે. એક કષાય ટપ્યો એટલું સુખ છે. ત્રણ કષાયનું અહીં દુઃખ છે. ભવ છે ને? આહાહા...! ભવમાં કષાય વિનાનો ભવ હોઈ શકે નહિ. આહાહા...! છેલ્લામાં છેલ્લો સર્વાર્થસિદ્ધનો ભવ એ પણ ત્રણ કષાયથી દુઃખી છે. એક અનંતાનુબંધી ટપ્યો છે. ત્રણ કષાયની હયાતી છે. એટલો કષાયથી કલુષિત (છે). છે સમકિતી. અરે...! કેટલાક તો બાર અંગના જાણનારા દેવ, હોં! બાર અંગના જાણનારા. અહીં બાર અંગ જાણેલા અને દેહ છૂટીને ત્યાં ગયા. દેવમાં બાર અંગનું જ્ઞાન. પણ એ ભવ, એ દુઃખ છે. આહાહા...!

'સંસારની ઘોર ભીતિથી...' એવા ભવ(થી) પણ ૩૨ પામ. આહાહા...! એમ કે એને આટલું તો એકાવતારીપણું થયું. બાર અંગનું જ્ઞાન છે ત્યાં. એમ રહેવા દે, બાપા! ભવનો ભવનો ૩૨ રાખ. ભવ છે એ દુઃખરૂપ છે, ભવ છે એ કલંક છે. ભગવાન આનંદઅમૃતનો સાગર, એની વેલડીએ અમૃત પાકે. આહાહા...! એને ઠેકાણે આ ભવ પાકે, ૩૨ પામ, પ્રભુ! તું ભય પામ. આહાહા...! ભય પામીને. સંસારથી એકલો (ભય) નહિ, ઘોર ભીતિથી. એ સર્વાર્થ સિદ્ધમાં જવાનો પણ ઘોર ભય. આહાહા...! પ્રભુ! અંતરમાં જવા સિવાય ક્યાંય રહેવાનું નથી. આહાહા...!

'સંસારની ઘોર ભીતિથી સર્વ જીવો...' આહાહા...! એ આવ્યું હતું આપણે. ભવનો ઘાત કરીને. આહાહા...! 'સર્વ જીવો...' આટલા શબ્દ છે. સંસાર એટલે એમાં કોઈ ભવ બાકી નહિ. એમાં ઘોર ભીતિ. એ પણ ઘોર ૩૨. આહાહા...! સંસારમાં કોઈપણ ભવથી ઘોર ૩૨ અને તે સર્વ જીવો. ભવિ કે અભવિ એ પ્રશ્ન અહીં છે નહિ. આહાહા...! એક શરીરના અનંતમે ભાગે મોક્ષ ગયા અને જશે. એ પ્રશ્ન નથી. હું જવાનો છું. તો બધા આત્માઓ જાવ, પ્રભુ! અંદરની ભક્તિ કરીને. અંદરની આત્માની ભક્તિ કરીને. આહાહા...! અતીન્દ્રિય આનંદનો નાથ, એના ભેટા કરી, જોગનું જોડાણ કરી અંદરની ભક્તિ કર. આહાહા...!

'નિત્ય તે ઉત્તમ ભક્તિ કરો.' પાછું જોયું! 'નિત્ય' શબ્દ વાપર્યો છે. કાયમ. કોઈક સમયે કરે અને પછી બીજામાં લહેર કરે (એમ નહિ). આહાહા...! 'નિત્ય તે...' કઈ તે? 'ઉત્તમ ભક્તિ...' આહાહા...! આત્મા આનંદસ્વરૂપ ભગવાન, એનું-આનંદનું ભજન કર, એમાં એકાગ્ર થા. એ ઉત્તમ ભક્તિ છે. ભગવાનની ભક્તિ પણ ઉત્તમ ભક્તિ નથી. આહાહા...! આવી વાત. લોગસ્સમાં આવે છે, 'વિહુયરયમલા... સમાહિવરમુત્તમં દિંતુ... સિદ્ધા સિદ્ધિં મમ

દિસંતુ.' હે સિદ્ધ ભગવંતો! મને સિદ્ધપણું દેખાડો. એટલે એનો અર્થ કે હું સિદ્ધ થાવ. આહાહા..! આવે છે ને? ભાઈ! લોગસ્સ-લોગસ્સ. 'સિદ્ધા સિદ્ધિં મમ દિસંતુ.' હે સિદ્ધ ભગવંતો! મને સિદ્ધ દેખાડો. એનો અર્થ કે હું સિદ્ધ થાવ ત્યારે સિદ્ધને દેખું. આહાહા..! આવા વ્યાખ્યાનમાં અર્થ કરેલા. 'બોટાદ'માં. ઓલી તીથી આવે ને? શું કહેવાય એ? ચૌદશ ને... તે દિ' શાસ્ત્ર ન બોલાય, શાસ્ત્ર વંચાય નહિ. ત્યારે પછી આવા સામાયિકના પાંચમા ... એના અર્થ કરતા. અને આના અર્થ કરતા. ચૌદસ અને પાખીની અસજ્જાય હોય ને? અસજ્જાય. સજ્જાયનો કાળ ન હોય ત્યારે. સિદ્ધાંતને હિસાબે. અત્યારે પણ સવા બારથી એક સુધી અસજ્જાયનો કાળ છે. અત્યારે. કેમકે છએ દિવસ ઊગે છે અને સવા સાતે આથમે છે. સવા તેર કલાક છે. એમાંથી પોણો કલાક વચમાં કાઢવો જોઈએ. આહાહા..! સવા સવા કલાક પછી સાડા બાર અને પોણો એક. એટલે ખરેખર સવા બારથી એક સુધી શાસ્ત્ર ભણવાની અસજ્જાય છે અત્યારે. આહાહા..! સવા બારથી એક. કેમકે સવા છ કલાક પછી રહે, સવા છ કલાક પહેલા જાય. વચલો પોણો કલાક. આહાહા..! એવો શાસ્ત્રમાં લેખ છે. વચલો કાળ ગાળવો. આહાહા..! પણ કોને? જેને કાંઈક સ્વાધ્યાય કરવી હોય એને. આહાહા..!

અહીં તો કહે છે કે નિત્ય ઉત્તમ ભક્તિ (કરવી છે) એને કોઈ કાળ નડે જ નહિ. એને આ અસજ્જાય-બજ્જાય લાગુ પડે જ નહિ એમ કહે છે. એમ આવ્યુંને? નિત્ય તે ઉત્તમ ભક્તિ નિત્ય કરો. ઓલામાં સ્વાધ્યાય કરવામાં તો હજી... આહાહા..! અસજ્જાયનો કાળ આવે. પણ આમાં ન આવે. સર્વ જીવો... આહાહા..! પ્રભુની કેટલી વિશાળતા! મુનિરાજની. છે મુનિ. સંસારના ભયથી... આહાહા..! ઘોર ડરથી સર્વ જીવો, પ્રભુ! પણ તમે સાંભળ્યું ને શાસ્ત્રમાં. એક શરીરને અનંતમે ભાગે. એ ભલે જાય. એ સાંભળ્યું છે. આહાહા..! પણ સર્વ જીવો પૂર્ણ ભક્તિને કરો, પ્રભુ! દુઃખથી મુક્ત થવા. આહાહા..! કરુણા તો જુઓ! વીતરાગી મુનિ છે. આહાહા..! જેને રાગનો બિલકુલ આદર નથી. એ પોકાર કરે છે, હે સંસારી જીવો! ઘોર ભીતિ કરીને તમે નિત્ય પ્રભુની ભક્તિ કરો. પ્રભુ એટલે તું, હોં! બહારનો પ્રભુ નહિ. આહાહા..! કારણ કે બહારના પ્રભુની ભક્તિમાં તો શુભરાગ છે.

'પરદવાદો દુગર્હ' આહાહા..! પરદ્રવ્યથી તો અંદર ચૈતન્યની ગતિ ફરતા દુર્ગતિ થશે. આહાહા..! એમ પાહુડમાં કહ્યું છે. 'પરદવાદો દુગર્હ'. પ્રભુ કહે છે કે મારી સામું જોઈને મને ભજ તોપણ તારી દુર્ગતિ છે. એ ચૈતન્યની ગતિ નથી. કેમકે રાગ થશે. રાગ એ ચૈતન્યની ગતિ નથી, પ્રભુ! એમાં ચૈતન્યની પ્રાપ્તિ નથી. રાગમાં તો સંયોગની.. ભલે અનુકૂળ સંયોગ પણ સંયોગની પ્રાપ્તિ છે. અને સંયોગ ઉપર લક્ષ જાય એ દુઃખ છે. આહાહા..! પુણ્યને લઈને સંયોગ મળે પણ સંયોગ ઉપર લક્ષ જાય એ દુઃખ છે. આવી ચીજ છે. સંયોગનું દુઃખ નથી. સંયોગ ઉપર લક્ષ કરે છે, પોતાનું લક્ષ છોડીને લક્ષ આમ કરે છે એ આપદા ઉત્પન્ન થાય છે. સંપદાનો યોગ છોડીને... આહાહા..! બહારની સંપદા ઉપર લક્ષ કરે છે

એને દુઃખ થાય છે. ભલે એને પુણ્યનું ફળ કહેવાય પણ એના ઉપર લક્ષ જતાં તો દુઃખ છે. આહાહા...! સંયોગનું દુઃખ નથી. સંયોગ અડતા પણ નથી. જીવને સંયોગ અડતા પણ નથી પણ સંયોગ ઉપર લક્ષ જતાં, આત્માનો આશ્રય છૂટતાં એને રાગની-દુઃખની વેદના થાય છે. આહાહા...! આવી વાત છે. આહાહા...!

‘સર્વ જીવો...’ આહાહા...! ‘નિત્ય તે ઉત્તમ ભક્તિ કરો...’ તે એટલે યોગભક્તિ. અનંત તીર્થકરોએ કરી. આહાહા...! આમાં દુનિયાની કઈ ચીજ ઉપર હોંશ ને હરખ રહે? આહાહા...! સંસારથી ઘોર ભય પામ, કહે છે. ગજબ વાત છે. કોઈપણ ચીજ આત્મા સિવાયના સંયોગમાં લક્ષ જતાં દુઃખ છે. એ ઘોર ભય પામ અને ભગવાને અંદરની નિત્ય ભક્તિ કરી છે એ તું કર. આહાહા...! એ ૨૩૩ (શ્લોક પૂરો થયો).

શ્લોક-૨૩૪

(શાર્દૂલવિક્રીડિત)

રાગદ્વેષપરંપરાપરિણતં ચેતો વિહાયાધુના
શુદ્ધધ્યાનસમાહિતેન મનસાનંદાત્મતત્ત્વસ્થિતઃ ।
ધર્મં નિર્મલશર્મકારિણમહં લઙ્ઘ્વા ગુરોઃ સન્નિધૌ
જ્ઞાનાપાસ્તસમસ્તમોહમહિમા લીયે પરબ્રહ્મણિ ॥૨૩૪॥

[શ્લોકાર્થ :-] ગુરુના સાન્નિધ્યમાં નિર્મળસુખકારી ધર્મને પ્રાપ્ત કરીને, જ્ઞાન વડે જેણે સમસ્ત મોહનો મહિમા નષ્ટ કર્યો છે એવો હું, હવે રાગદ્વેષની પરંપરારૂપે પરિણત ચિત્તને છોડીને, શુદ્ધ ધ્યાન વડે સમાહિત (-એકાગ્ર, શાંત) કરેલા મનથી આનંદાત્મક તત્ત્વમાં સ્થિત રહેતો થકો, પરબ્રહ્મમાં (પરમાત્મામાં) લીન થાઉં છું. ૨૩૪.

શ્લોક-૨૩૪ ઉપર પ્રવચન

૨૩૪.

રાગદ્વેષપરંપરાપરિણતં ચેતો વિહાયાધુના
શુદ્ધધ્યાનસમાહિતેન મનસાનંદાત્મતત્ત્વસ્થિતઃ ।
ધર્મં નિર્મલશર્મકારિણમહં લઙ્ઘ્વા ગુરોઃ સન્નિધૌ
જ્ઞાનાપાસ્તસમસ્તમોહમહિમા લીયે પરબ્રહ્મણિ ॥૨૩૪॥

શ્લોકાર્થ :- આહાહા..! અહીં આટલું સિદ્ધ કર્યું કે ‘ગુરુના સાન્નિધ્યમાં નિર્મળસુખકારી ધર્મને પ્રાપ્ત કરીને,...’ આહાહા..! એવો નિર્મળ ધર્મ બતાવનાર વિના તને નહિ ખબર પડે, ભાઈ! એમ કહે છે. આહાહા..! તું કંઈકને કંઈક દયા ને દાન ને બહારની વ્યવહાર સામાયિક ને પડિક્કમણા, પોષામાં અટકી જઈશ, પ્રભુ! તું ક્યાંનો ક્યાં પાછો રખડવામાં નિગોદમાં જઈશ. આહાહા..! એટલે ‘ગુરુના સાન્નિધ્યમાં...’ શું કરશે ગુરુ? કહે છે. ‘નિર્મળસુખકારી ધર્મ...’ આહાહા..! ગુરુ એ કહેશે. આહાહા..! ગુરુનો આ ઉપદેશ હોય છે. નિર્મળસુખકારી ધર્મ, વીતરાગી આનંદદાયક ધર્મ. આહાહા..! જૈનોના ગુરુઓની આ વાત હોય છે, કહે છે. જે કોઈ રાગમાં ધર્મ મનાવે એ જૈન નથી. આહાહા..!

મુનિરાજ એમ કહે છે, ‘ગુરુના સાન્નિધ્યમાં નિર્મળસુખકારી ધર્મને પ્રાપ્ત કરીને,...’ આહાહા..! એ ગુરુ તો વીતરાગતા બતાવશે. નિર્મળસુખકારી ધર્મનો અર્થ વીતરાગતા. આહાહા..! વીતરાગતા બતાવશે. તું વીતરાગ છો, પ્રભુ! તું ત્યાં જા. એની સામું જો. અમારી સામું જોવું રહેવા દે. આહાહા..! ગુરુ કહેશે ત્યારે આ કહેશે. આહાહા..! ‘ગુરુના સાન્નિધ્યમાં...’ નજીકમાં. ‘નિર્મળસુખકારી ધર્મને...’ પણ નજીક પોતે થાય છે ને? આહાહા..! ગુરુ કોણ છે? એને ઓળખીને તેની નજીક થાય છે. આહાહા..! ત્યારે તેને નિર્મળ સુખકારી ધર્મ સંભળાવે છે. આહાહા..! નિર્મળ સુખકારી ધર્મ. ત્યાં વ્યવહાર-બ્યવહાર લીધો નથી આમાં. આહાહા..!

રાગના વિકલ્પથી રહિત ભગવાન નિર્વિકલ્પસ્વરૂપ છે એની નિર્વિકલ્પ ભક્તિ કર. આહાહા..! એ નિર્મળ સુખકારી ધર્મને પ્રાપ્ત કર. આહાહા..! કેટલું લખ્યું છે! ગુરુની નજીકમાં એટલે ગુરુ તારી પાસે આવે અને એ ગુરુને તું જો. અને તે પણ એની નજીકમાં સાંભળવાનું શું મળશે? નિર્મળ સુખકારી ધર્મ. વીતરાગી પરિણતિનો ધર્મ મળશે ત્યાં. આહાહા..! જૈન ધર્મના ગુરુ પાસેથી આત્માના વીતરાગી આનંદની પરિણતિનો ધર્મ બતાવશે. આહાહા..! આવું આકરું લાગે. વાડાબંધી એવી થઈ ગઈ છે કે એ તો દિગંબર છે. અમે શ્વેતાંબર છીએ, અમે સ્થાનકવાસી છીએ. અર..ર..! પ્રભુ! આ વાડો રહેવા દે.

મુમુક્ષુ :- બધા આત્મા છો.

ઉત્તર :- આહાહા..! દિગંબર વસ્તુ આત્મા છે એ છે અંદર. એ દિગંબર છે. આત્મા દિગંબર જ છે. બાહ્યથી નગ્ન અને અંતરથી નગ્ન. વિકલ્પ વિનાની ચીજ છે. એની ભક્તિ, એમાં એકાગ્ર થવું. એમ ગુરુ એને કહેશે. આહાહા..! ગુરુ જો બીજો વ્યવહાર કહેશે તો એ ગુરુ નહિ, કહે છે. એ જૈન ગુરુ નહિ. આહાહા..! મુનિરાજે બહુ છેલ્લી ભક્તિનું વર્ણન (કર્યું છે). આહાહા..!

ગુરુ એને કહીએ કે જેના સમીપમાં વીતરાગધર્મની પ્રાપ્તિ થાય. વીતરાગી પર્યાયની પ્રાપ્તિ બતાવે. રાગથી લાભ થાય, વ્યવહારથી લાભ થાય, મારી ભક્તિ કર તો તને લાભ

થાય એમ એ ન કહે. આહાહા...! એમાં છે કે નહિ અંદર? આહાહા...! વીતરાગી અને તે પણ આનંદકારી. આહાહા...! નિર્મળસુખકારી. દુનિયા જે દુઃખ (સમજે છે) એ નહિ. જેનાથી સ્વર્ગ મળે એ પણ નહિ. આહાહા...! નિર્મળસુખકારી અતીન્દ્રિય આનંદની પ્રાપ્તિ થાય તે તને ધર્મ બતાવશે. આહાહા...!

હવે અહીં નવરાશ ન મળે. બાયડી, છોકરા, વેપારના ધંધા આડે. મરવાના ટાણા થઈ ગયા. આહાહા...! દેહની સ્થિતિ ૫૦-૬૦-૭૦ થયા એને તો મરવાની તૈયારી થઈ ગઈ. પણ કહે છે કે જો આ ન સમજ્યો... આહાહા...! ગુરુ પાસેથી તો આ સમજવાનું છે. ત્યાંથી કોઈ ચમત્કાર થાય. દીકરો નથી માટે દીકરો થાય, નવકાર સંભળાવો, મંગળિક સંભળાવો તો અમારી દુકાન સારી ચાલે, અમને સરખાયની નોકરી મળે. આહાહા...! એ બધો અજ્ઞાનભાવ છે, કહે છે. આહાહા...!

નિર્મળ આનંદકારી ધર્મ. જેમાં અતીન્દ્રિય આનંદની પ્રાપ્તિ થાય તે બતાવે. આહાહા...! કેમકે ભગવાનઆત્મા નિર્મળ અતીન્દ્રિય આનંદનો કંદ છે. તેમાં જોડાણ કરતાં, યોગભક્તિ કરતાં નિર્મળ અતીન્દ્રિય આનંદની પ્રાપ્તિ થાય. આહાહા...! આ બાર અંગનો સાર છે. બારેય અંગમાં આ કહ્યું છે. ભલે ચરણાનુયોગમાં વ્યવહારથી જાણવાની વાત કરી. સમજાય છે? આહાહા...! ચરણાનુયોગમાં આમ કહ્યું છે ને કરણાનુયોગમાં આમ કહ્યું છે. એ શું છે પણ, બાપુ!

‘પંચાસ્તિકાય’ની ૧૭૨ ગાથામાં તો એમ કહ્યું છે કે ચારેય અનુયોગમાં વીતરાગતાનું વર્ણન છે. ચારેય અનુયોગ વીતરાગતા બતાવે છે. આહાહા...! એ આ. જેમાંથી વીતરાગી આનંદ પ્રગટ થાય એ ધર્મ બતાવે છે. આહાહા...! વ્યવહારની વાતું આવે પણ એ તો બધી જાણવા માટે. આદરવા માટે આ એક જ વાત. આહાહા...! ‘લાખ વાતની વાત’ ‘છ ઢાળા’માં આવે છે. ‘નિશ્ચય ઉર આણો. છોડી જગત દ્વંદ્વ ઈંદ નિજ આતમ ધ્યાવો.’ આહાહા...! એ આ. નવા માણસને પણ (આ)? બાપુ! નવો માણસ ક્યાં? અનાદિનો પ્રભુ છો ને. સ્ત્રીનો જન્મ થયો અને પંદર વર્ષ થયા માટે આટલી ઉંમર મારી છે એમ છે? છોકરો પાંચ વર્ષની ઉંમરનો થયો તો આ મારી ઉંમર, એમ છે? દેહની ઉંમર છે. આત્માની ઉંમર છે? આહાહા...! એવા જીવોને ગુરુ આ બતાવે અને એને એ પ્રાપ્ત કરે. આહાહા...! ધર્મ આનંદકારી છે. અતીન્દ્રિય આનંદના ઝરણા વહે એનું નામ ધર્મ છે. આહાહા...! અતીન્દ્રિય આનંદનો ડુંગર પ્રભુ છે. ડુંગરમાંથી જેમ પાણી ઝરે એમ એની સામું જોતાં અતીન્દ્રિય આનંદના ઝરણા ઝરે. એ પછી આવશે. પછીના અર્થમાં. ‘સુંદર આનંદ ઝરતું ઉત્તમ તત્ત્વ...’ ૨૩૫. ૨૩૫માં છે. ‘સુંદર આનંદઝરતું ઉત્તમ તત્ત્વ...’ આહાહા...! ૨૩૫. આ છેલ્લો શબ્દ છે. આહાહા...!

‘ગુરુના સાન્નિધ્યમાં...’ સમીપમાં. કાગળ દ્વારા ધર્મ સંભળાવવો અને સમજાવવો એમ પણ ન આવ્યું. ગુરુની નજીકમાં... આહાહા...! આવીને સાંભળવાનો કામી (હોય) એને નિર્મળ

આનંદકારી ધર્મને પ્રાપ્ત કરાવે. એની પ્રરૂપણા એ હોય. આહાહા..! લાખ વાતની વાતું કરે પણ નિર્મળ અતીન્દ્રિય આનંદ પ્રગટ થાય તે ધર્મ છે. એ વાત કરે. આહાહા..! ‘શાંતિભાઈ’! આવી વાતું છે. આ વાત સમજ્યા વિના આડાઅવળા દીધે રાખ્યા હોય. આહાહા..! અને સભા હોય હા..હો..હા..હો... પ્રભુ! પ્રભુ! આ વીતરાગની સભા નથી? અનંતા તીર્થકરો, અનંતા વીતરાગો, અનંતા સિદ્ધોનો વર્ગ પડ્યો છે. આહાહા..! સિદ્ધગતિમાં. આહાહા..! એ ગતિને પ્રાપ્ત કરવાનો ઉપાય નિર્મળ આનંદનો અનુભવ કરવો એમ ગુરુ બતાવે છે. આહાહા..! છે?

પછી ‘જ્ઞાન વડે જેણે સમસ્ત મોહનો મહિમા નષ્ટ કર્યો...’ સાંભળ્યું આ. પછી પોતે જ્ઞાન વડે, હોં! પાછા. રાગ વડે કે વ્યવહાર વડે નહિ. ‘જ્ઞાન વડે જેણે સમસ્ત મોહનો મહિમા નષ્ટ કર્યો છે એવો હું...’ આહાહા..! વિશેષ છે, આવશે...

(શ્રોતા :- પ્રમાણ વચન ગુરુદેવ!)